

Zprávy

Kybernetika, Vol. 17 (1981), No. 6, 570--572

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/125641>

Terms of use:

© Institute of Information Theory and Automation AS CR, 1981

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://project.dml.cz>

Sedmdesát let doc. Dr. Ing. Jaroslava Habra, DrSc.

Život člověka lze naplnit různým způsobem: je možno být vědeckým pracovníkem nebo vysokoškolským učitelem nebo ředitelem instituce nebo radioamatérem nebo poradcem a expertem v řešení složitých problémů praxe nebo čs. představitelem v nadnárodních orgánech a mezinárodních vědeckých organizacích nebo vedoucím vědeckým pracovníkem pracovišť základního výzkumu v ČSSR nebo autorem odborných knih a článků nebo vzdělaným pěstitelem skalniček a propagátorem moderně chápaného životního prostředí nebo automechanikem nebo konzultantem začínajících mladých vědeckých pracovníků nebo pohotovým diskutérem nebo jáněm prosazujícím a obhajujícím moderní progresivní poznatky a jejich aplikace v aktuálních problémech socio-ekonomicko-technických nebo téměř pohádkovým dědečkem s aktivní účastí na dětských hrách vnučat nebo členem vědeckých rad výzkumných ústavů, redakčních rad národních odborných časopisů, edičních rad nakladatelství a oponentních rad úkolů státního plánu rozvoje vědy a techniky, komisi pro obhajoby kandidátských a doktorských dizertačních prací nebo chápajícím a pomáhajícím přítelem jiného člověka.

Jestliže ve výčtu tohoto sortimentu možnosti, jak být člověkem, nahradíme logickou spojkou „vylučně nebo“ (exclusive or) konjunktivní spojkou „i“, získáme popis náplně života Jaroslava Habra. Za svého života byl tím vším. Jen příkladnou ilustrací je počet odborných prací, které publikoval ve formě knižní, článkové, ve formě výzkumných zpráv, projektů, odborných posudků kandidátských a doktorských prací, recenzí, expertíz, vystoupení na konferencích a seminářích, který přesahuje číslo poloviny tisícovky. Což je na jeden rok života téměř desítka.

Důsledky aktivity Jaroslava Habra nalezneme i ve vývoji československé kybernetiky. Ta se začala rozvíjet v rozpoznatelné institucionalizované podobě přibližně před třiceti lety a naplňovaly ji zpočátku tři základní

proudy: první byl založen teorií pravděpodobnosti, případně teorií informace a matematické logiky, druhý byl nesen úsilím lékařských, přesněji endokrinologických pokusů o aplikaci kybernetiky. Třetí představovala oblast tehdy nazývané ekonomické kybernetiky. Iniciátorem a hybnou silou v roli „spiritus agens“ byl Jaroslav Habr. To, že byl i jedním z prvních funkcionářů Čs. kybernetické společnosti (moderně řečeno jakoby jejím zakládajícím členem), bylo jen logickým důsledkem této aktivity, která, mimochodem, dodnes neutuchá (v současné době se aktivně zúčastňuje práci na budování konverzačních (dialogových) systémů „člověk-počítač“ pro vrcholové řídicí pracovníky v Institutu řízení).

Přitom nelze význam Jaroslava Habra pro rozvoj kybernetiky vidět jen v rozvoji a propagaci metod operačního výzkumu, i když i zde jsou důsledky jeho aktivity zapsány v návrzích původních metod operačního výzkumu (návrh tzv. frekvenční metody a navazujících úprav metod řešení různých verzí dopravního problému, rozpracování metod multimodelování, v poslední době rozvoj metod prognózování). Jeho hlavní význam spočívá v pěstování moderních myšlenkových konceptů, které na základě obecných poznatků kybernetiky podnětují ekonomické myšlení k hlubším a objektivnějším analytickým efektům. Příkladem jsou myšlenky vícekriteriálních přístupů, posuvného plánování, systémových přístupů, myšlenky o funkcích konceptorů systémů, v poslední době i nové myšlenky o funkcích hierarchických řídicích struktur při řešení nečekaných jevů.

Významnost osobnosti můžeme měřit v zásadě třemi možnými způsoby:

— význam je měřen mocenským (institucionálním) postavením osobnosti. Nazvěme tuto metodu formálně-hierarchickou. I když Jaroslav Habr má v seznamu svých funkcí, které zastával, i funkce hierarchicky dosti významné, přece jen usilování v tomto směru nepatří k jeho profilujícímu cílovému chování (v pojmech kybernetiky bychom mohli říci, že takové chování není obsaženo v genetickém kódu jeho systému);

— význam je měřen počtem vystoupení,

publikací apod. Nazvěme tuto metodu určování významnosti metodou extrovertní. I když i pro parametry této metody lze ze života Jaroslava Habra dosadit úctyhodnou hodnotu, ani v tomto případě nejde o získanou míru jednoznačnou a konečnou. Především proto, že tento parametr je kvantitativní povahy a nijak nevyjadřuje sémantickou hodnotu měřené veličiny, ale i proto, že její hodnota ještě vůbec není hodnotou konečnou;

— význam je měřen důsledky činnosti, projevujícími se v hodnotě kontaktů s okolím a v hodnotě změn okolí. Nazvěme tuto metodu negentropickou. Ukazatel získaný touto metodou je pro měření významnosti osobnosti Jaroslava Habra nejpřesnější. V kontaktech s okolím najdeme jména akademiků Fedorenka, Aganbegjana, Černjaka, prof. O. Langeho, ale i prof. Langeforse ze Švédska, zakladatele moderních infologických přístupů k řízení, atd. Jako efekty vlivů na okolí je nutno započítat všechny jeho čtenáře, žáky, posluchače, spolkovské diskutéry, kteří byli osobností Jaroslava Habra ovlivněni ve svém vlastním vývoji a kteří svou odbornou, případně i vědeckou či praktickou činnost odvozují od poznatků, získaných ze styků s Jaroslavem Habrem. Takových jsou jen v naší zemi tisíce a jejich počet poroste do té doby, dokud budou čitelná jeho díla. Důkazem jsou počty citací prací Jaroslava Habra v dílech jiných autorů.

Za nejdůležitější výsledek činnosti Jaroslava Habra patří do oblasti kybernetiky je však nutno počítat toto: Jaroslav Habr prokázal a sám na sobě experimentálně ověřil, že tok času není argumentem funkce ubývání tvůrčí aktivity a naopak, že funkce tvůrčí aktivity je na čase nezávislá. Tento výsledek je tak závazný, že si přejeme, aby byl autorem ještě ve velkém objemu dále ověřován.

Jaroslav Vlček

Third European Symposium for Stereology

Ve dnech 22. až 27. června 1981 se konalo v Lublani 3. evropské symposium o stereologii. Organizátory symposia byly Mezinárodní společnost pro stereologii (ISS) a Stereologická sekcce Jugoslávské anatomické společnosti;

záštitu nad uspořádáním symposia převzal Výbor pro kulturu a vědu Slovenské socialistické republiky. Jednání proběhla v nové budově University E. Kardelja v Lublani.

Symposia se zúčastnilo 116 odborníků, z toho 8 ze zámoří a 108 z Evropy (SFRJ — 26, NSR — 15, Francie — 12, Anglie — 9 atd., ČSSR — 4). Zastoupení byli pracovníci materiálového výzkumu, biologové, mineralogové, matematici i elektrotechnici. Během symposia byla uspořádána výstava optických měřicích přístrojů a analyzátorů obrazu a dále výstava světové literatury ze stereologie a aplikací této disciplíny. Prvně byl např. vystaven nový automatický analyzátor obrazu Quantiment 900.

Vyžádané přednášky (celkem 9) byly uskutečněny společně ve velké posluchárně, ostatní (59) proběhly ve dvou paralelních sekcích: biologické a technické, zahrnující jak materiálové, tak přístrojové otázky. Mimo to byly uskutečněny diskuse u tzv. „plakátových sdělení“ (celkem 36).

Přednášky v biologické sekci byly zaměřeny především na aplikaci stereologických modelů v neurobiologii a v činnosti žláz a na metodické problémy kvantifikace biologických vzorků. Jak velkou roli hraje dnes stereologie v biologii ukázaly názorně dvě úvodní přednášky (E. R. Weibel „Stereologie — most mezi morfologií a fyziologií“ a M. Kališnik „Morfometrie štítné žlázy“).

V oblasti materiálového výzkumu převažovaly aplikace při hodnocení lemových ploch a poškození materiálu (J. L. Chermant a kol., E. E. Underwood, I. Saxl), dále simulace Boolova, Poissonova a Gaussova povrchu pro konstrukci morfologických modelů povrchů (D. a P. Jeulinovi, K. Wright a kol., E. H. Exner a kol.), analýza struktury spékávaných materiálů (K. J. Černiavskij) a studium vazby mezi strukturními, vodivostními a reologickými vlastnostmi materiálu (G. Ondraček a kol.). Stereologická studie pevnosti betonových konstrukcí byla námětem ze stavebnictví (P. Stroeven). Z mineralogie upoutaly pozornost práce (G. M. Timčák, A. G. Fabri), z nichž prvá podávala stereologickou analýzu biotitů a druhá pravděpodobnostní model obrazu řezu krystalem.

Z nových teoretických modelů je nutno připom-

menout příspěvky věnované stereologii vrstvených koulí (R. Coleman), využití matematické morfologie pro modelování vícefázového materiálu (D. Jeulin), model pro hodnocení snímků struktur obsahujících extrahované i protaté částice (V. Horálek) a modelování obrazců jako funkce šedi, při němž je využito prahování polospojitéch funkcí definovaných v rovině (J. Serra).

Referáty z oblasti přístrojové techniky byly orientovány většinou na popis přídavných zařízení zlepšujících výstup nebo efektivitu základních analyzátorů obrazu (P. Žalud, I. Krekule; J. Paul, H. E. Exner), případně na informaci o novinkách vystavujících firem.

Do programu byly rovněž zařazeny tři přehledné přednášky věnované rozdělení velikostí částic (R. Coleman), stereologické nomenklatuře (E. E. Underwood) a základům stereologických modelů (I. Saxl), z nichž poslední symposium uzavírala.

Přednášky dodané v termínu byly shrnuty do sborníku (749 stran), který vyšel současně jako zvláštní číslo časopisu *Stereologia* Lugo-slavica.

Organizace celého symposia měla vysokou úroveň, prostředí bylo velmi přátelské a účast předních světových odborníků dávala plnou možnost k plodné výměně názorů. Příspěvky čs. stereologů byly přínosem a byly velmi kladně oceněny.

Vratislav Horálek

Preliminary announcement and call for papers:

Third IFAC/IFORS Symposium on Large Scale Systems Theory and Applications

The 3rd IFAC/IFORS Symposium on Large Scale Systems Theory and Applications will take place in Warsaw on July 11 to July 15, 1983. The Symposium will be organized by Systems Research Institute of the Polish Academy of Sciences under the auspices of the International Federation of Automatic Control (IFAC) and the International Federation of Operation Research Societies (IFORS). The aim of the Symposium is to present the recent development of the state-of-the-art of Large Scale Systems Theory and Applications and

provide a useful exchange between theorists and practitioners.

Deterministic, stochastic and fuzzy problem settings involving the following and related topics will be considered:

Theory and Methodology

- Multilevel, hierarchical, decentralized, etc. systems
- Decomposition, order reduction, and problem approximation
- Stability and other fundamental properties
- Reliability, vulnerability and robustness
- Multicriterial assessment and optimisation, game theory, and decision-making
- Modelling and simulation

Applications

- Energy systems
- Technological processes
- Food and agriculture systems
- Regional and urban development
- Traffic and transportation systems
- Data and telecommunication networks
- Bioengineering and environmental systems
- Management and socio-economic systems

Impacts

- Impacts of wide-spread applications of computers in production, offices and homes
- Impacts of large-scale information systems and modern telecommunication
- Impacts of large-scale passenger transportation systems

Prospective contributors should submit 5 copies of abstract in English (200—300 words) by February 15, 1982. Authors will be notified about preliminary acceptance before May 15, 1982 and they will be provided with detailed instructions for the preparation of the full paper. Preprints will be available at the Symposium and the Proceedings will be published by Pergamon Press.

Persons wishing further details or submitting abstracts should write to:

Dr. Z. Nahorski
3rd IFAC/IFORS LSSTA
Systems Research Institute
Polish Academy of Sciences
ul. Nowelska 6
01-447 Warszawa
Poland

Karel Sladký